

GENERALOWIE POLSCY SPOCZYWAJĄCY NA CMENTARZU NOTRE-DAME W OTTAWIE –VANIER

Gen. dyw., dr Józef Ludwik Zajac

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-W-3087-3

Wręczenie sztandarów pułkom artylerii przeciwlotniczej w Warszawie (listopad 1938 r.)
Z lewej gen. Józef Ludwik Zajac, z prawej Stefan Starzyński, prezydent m. Warszawy (NAC).

Gen. dyw., dr Józef Ludwik Zajac

pilot obs., VM (5 kl.), PR (3 i 4 kl.), KN, KW (4x), KZ zł. z m.

1891 – 1963

Ur. się w 1891 r. w Rzeszowie, w ówczesnej Galicji. Ukończył studia filozoficzne na UJ
uwieńczone doktoratem. W latach I wojny światowej kolejno służył w Związku

Strzeleckim i w Legionach. Kolejno przechodził wszystkie stopnie oficerskie i dowodzenia aż do dow. 3.p.p. Legionów, z którym przeszedł front pod Rarańczą. W 1919 r., dow. 15 p. strz. II Korpusu Polskiego na Wschodzie, gen. Dowbora-Muśnickiego. Po bitwie kaniowskiej był w niewoli niemieckiej, a potem służył w Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera. W suwerennej Polsce pracował w szkolnictwie wojskowym, by później ukończyć francuską WSWojskową. Podczas wojny polsko-sowieckiej był dow. GO „Dolna Wisła”, a następnie był w misji szefa sztabu PSZ podczas III Powstania Śląskiego. W latach 1922-26 był szef. Oddz. I i zastępca szefa Sztabu Generalnego, później dow. 23 DP, dca Okręgu Korpusu V Kraków. W latach 30-tych pełnił funkcję Inspektora Obrony Powietrznej Państwa. W kampanii wrześniowej dca Lotnictwa. Po przedostaniu się do Francji – dca. Polskich Sił Powietrznych, funkcję tę pełnił również w Wielkiej Brytanii. Następnie zca dow. I Korpusu w Szkocji, dca Armii Polskiej na Wschodzie 1942-43 i później dow. I Korpusu Polskiego. W 1942 r. został mianowany generałem dywizji. Po zakończeniu działań wojennych Inspektor Wyszukolenia Wojska. Po demobilizacji osiedlił się w Edynburgu, skąd wyemigrował do Kanady w 1957 r. gdzie zamieszkał przy rodzinie, u swojej córki. Umiera w Ottawie 12 XII 1963 r. i zostaje pochowany w tej mogile na cmentarzu Notre-Dame. Losy I Korpusu Polskiego były związane z postacią gen. Józefa Zająca. To właśnie ten korpus wizytował gen. Władysław Sikorski przed katastrofą gibraltarską. Gen. Zając wydał dwa tomy wspomnień po wojnie w Londynie gdzie opisał swe losy żołnierskie i dowódcze w służbie dla Polski. Przebywając w Edynburgu napisał i obronił następny doktorat w dziedzinie psychologii. Opublikował szereg prac w dziedzinie wojskowości oraz psychologii. Pracował też przez kilka lat naukowo u kresu swego życia w Kanadzie. Córka generała pani dr Barbara Judek pracowała w National Research Council, a jej mężem był również zmarły prof. Tadeusz Judek, profesor na University of Ottawa, oboje byli członkami Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-W-2737-5

Tydzień Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Katowicach - Dow. 23 DP gen. Józef Zając wśród pilotów z tzw. „trójki Bajana” - od lewej por. Bronisław Kosiński, kpr. Karol Pniak i kpr. Stanisław Macek (Katowice - maj 1938 r.). Na piersi generała Krzyż Srebrny Oderu Wojennego VM 5 kl., Krzyż Niepodległości oraz Krzyż Walecznych i nieznane odznaki pułkowe, a u boku szabla polska wz. 1921. (NAC).

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 18-265-15

Wizyta Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego w ośrodku szkoleniowym Polskich Sił Powietrznych w Bron, Francja (27 III 1940 r.) od prawej gen. Józef Zając, gen. Władysław Sikorski, gen. V. Denain (NAC). Widoczne także samoloty myśliwskie Morane Saulnier MS 406.

Generał dywizji Józef Ludwik Zając, dow. Polskich Sił Powietrznych podczas Bitwy o Anglię, Kawaler Krzyża Srebrnego V klasy, Orderu Wojennego Virtuti Militari, Kawaler Orderu Polonii Restituta 3 i 4 kl., Krzyża Niepodległości, czterokrotny Kawaler Krzyża Walecznych, Kawaler Złotego Krzyża Zasługi z Mieczami. Otrzymał też szereg ważnych obcych odznaczeń, m.in. Krzyż Żelazny (monarchii austro-węgierskiej), Order Legii Honorowej (Republiki Francuskiej) i Order Łaźni (Order of Bath) nadany przez króla Jerzego VI.

Gen. bryg. inż. Wilhelm Orlik-Rückemann

VM (5 kl.), PR (4 kl.), KN, KW (4x), KZ zl

1894-1986

Ur. się w 1894 r. we Lwowie. Ukończył studia inżynierskie w Politechnice Lwowskiej. Członek tajnej organizacji niepodległościowej „Zarzewie” i Drużyn Strzeleckich. Następnie służył w Legionach Polskich. Po kryzysie przysięgowym wcielony do armii austriackiej, skąd zbiegł i został skierowany do pracy w POW na Ukrainie. W latach 1918-19 czynny przy organizacji oddziałów odradzającego się WP. Okresowo w niewoli ukraińskiej. Podczas wojny polsko-sowieckiej służył w 6 p.p. Legionów, a następnie dca 1 p. czołgów. Po wojnie Inspektor Czołgów w Dep. Piechoty MSWojskowych. Pionier wojsk czołgowych w Polsce. Po dow. 1 p. czołgów, dow. Bryg. KOP, dca piechoty dywizyjnej 23 DP, dca 9 DP, z-ca dow. KOP.

Gen. bryg. Wilhelm Orlik-Rückemann (zdj. z ok. 1936 r.).

W 1933 r. mianowany gen. bryg. W 1939 r. i podczas kampanii wrześniowej dow. KOP. Walczy z obu agresorami niemieckim i sowieckim wstawiając się oporem przeciwko wkraczającej Armii Czerwonej po 17 września 1939 r. Przez Litwę i Szwecję przedostaje się do Wielkiej Brytanii gdzie pozostaje w dyspozycji Naczelnego Wodza. Uważany za piłsudczyka nie został dopuszczony do czynnego dowodzenia w polu po kampanii wrześniowej. Następnie w Sztapie Gen. Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia (PKPR). Po demobilizacji osiedla się w Londynie, a od 1972 r. zamieszkał u rodziny syna w Ottawie, gdzie zmarł 8 XI 1986 r.

Zgrupowanie KOPu pod dow. gen. Orlik-Rueckemanna broniło odcinka wschodniej granicy polskiej na długości ok. 450 km. Wojska pod jego dow. stoczyły ciężkie bitwy z przeważającymi siłami bolszewików w dniu 28 września pod Szackiem, a w nocy z 29 września na 1 października pod miasteczkiem Wytuczno.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-W-1150-21

Jubileusz dwudziestopięciolecia 1 Dwyizji Piechoty w Wilnie - Złożenie holdu na grobie gdzie spoczywa matka marszałka Polski Józefa Piłsudskiego i serce Jej Syna na cmentarzu na Rosie. Od prawej: gen. Stefan Dąb-Biernacki, gen. Józef Olszyna-Wilczyński (zamordowany przez bolszewików w 1939 r.), gen. Wilhelm Orlik-Rückemann (dow. KOP), gen. Wincenty Wierusz-Kowalski, gen. Mieczysław Norwid-Neugebauer, gen. Józef Kwaciszewski (sierpień 1939 r.) (NAC).

General brygady Wilhelm Orlik-Rückemann, ostatni dow. KOP w 1939 r., Kawaler Krzyża Srebrnego V kl Orderu Wojennego Virtuti Militari, Kawaler Orderu Polonia Restituta 3 kl., odznaczony Krzyżem Niepodległości, Kawaler Krzyża Walecznych (4x), odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Gen. bryg. inż. Stefan Sznuć

Pil. Obs., VM (5kl), PR (3 kl), KW (2x), KZ zł z m

1896-1986

Ur. się w 1896 r. w Warszawie gdzie ukończył studia inżynierskie w Politechnice.

Podczas I wojny światowej oficer saperów w wojsku rosyjskim, a następnie w Komendzie Głównej POW. W latach 1918-1919 organizuje pierwsze oddz. lotnicze na Mokotowie. Kolejno przechodzi stopnie oficerskie i dowodzenia w polskim lotnictwie jako pilot obserwator. W latach 1924-1927 w Dep. Lotnictwa MSWojsk. Dow. 4 pułku lot., a następnie w WSWojskowej w Warszawie. W latach 1938-1939 dow. Centrum Wyszkozenia Lotnictwa, a potem w dow. Grupy Szkół Lotniczych. W kampanii wrześniowej oficer sztabowy i dow. lotnictwa i opl. Armii „Kraków” walczącej pod dow. gen. Antoniego Szyllinga, potem w Armii „Lublin” gen. T. Piskora. Przedostaje się do Rumunii. Po przybyciu do Francji referent lotnictwa w MSWojskowych w Paryżu. Po ewakuacji rządu RP do W. Brytanii, szef sztabu Polskich Sił Powietrznych w Londynie, a następnie attaché obrony RP w Ottawie. Następnie w dyspozycji dow. PSP w Wlk. Brytanii. Po demobilizacji osiedla sie w Kanadzie wraz z rodzina. Zostaje mianowany gen. bryg. przez NW w 1964 r. Umiera w dniu 5 maja 1986 r. w Ottawie i spoczywa tu na cmentarzu Notre-Dame wraz ze swoją żoną i córką. W Kanadzie gen. Sznuke wstąpił do kanadyjskiej służby rządowej i pracował w Department of National Defence. Generał Sznuke był również Brigadier-General in Royal Canadian Air Force. Był czynnym członkiem szeregu organizacji polonijnych. Był w przyjaźni z wieloma politykami i osobistościami kanadyjskimi, w tym z premierem Kanady, Lester Pearson. Był odznaczony ważnymi odznaczeniami brytyjskimi i kanadyjskimi m.in. Order of British Empire i Order of Canada, w stopniu 'Officer'.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-W-888-2

X-lecie Szkoły Podchorążych Lotnictwa w Dęblinie - Marszałek Edward Rydz-Śmigły wręcza sztandar Szkole. Dow. tej Szkoły był w latach 1933-1936 płk pil. obs. Stefan Sznuke (zdj. z 1937 r.?) (NAC)

Gen. bryg, Stefan Sznuke, ostatni attaché wojskowy i lotnictwa II Rzeczypospolitej w Ottawie, kawaler Srebrnego Krzyża Orderu Wojennego Virtuti Militari V kl., Kawaler Orderu Polonia Restituta III klasy, Kawaler Krzyża Walecznych (2x), odzn. Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, odzn. Order of British Empire and Order of Canada.

INNI ZASŁUŻENI POLACY POCHOWANI NA CMENTARZU NOTRE-DAME W OTTAWIE

Por. Józef Krzywda-Polkowski

Kustosz skarbów wawelskich w Kanadzie

PR(4kl), KW

1988-1981

Por. J. Krzywda-Polkowski ur. się w Płocku w 1888 r. Ukończył studia w dziedzinie architektury w Moskwie w 1911 r. Podczas I wojny światowej walczył w armii rosyjskiej. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. wstąpił do odrodzonego Wojska Polskiego i walczył w wojnie polsko-rosyjskiej w 1920 r. Od r. 1924 r. pracował pod kierunkiem prof. arch. Adolfa Szyszko-Bohusza jako architekt przy odnawianiu i restauracji zamku królewskiego na Wawelu. Przed wojną został powołany do ochrony skarbów wawelskich i ich ewakuacji z Wawelu. W 1939 r. zdołał tego dokonac i z wielkim wysiłkiem już jako pracownik rządu emigracyjnego przewiózł je do Kanady. Skarby były przechowywane w różnych miejscach w Ottawie, a także w Quebecu i zostały zwrócone narodowi polskiemu dopiero w 1961 r. po ciężkich negocjacjach pomiędzy rządem polskim na uchodźstwie i okupacyjnym rządem komunistycznym.

Szczerbiec - miecz koronacyjny królów polskich - przechowywany razem z innymi Skarbami Wawelskimi w Kanadzie pod opieką por. Józefa Krzywdy-Polkowskiego (Wikipedia).

Józef Krzywda-Polkowski działał również w organizacjach polonijnych w Ottawie: w Klubie Polsko-Kanadyjskim, w Stowarzyszeniu Polskich Inżynierów w Kanadzie, oraz w Kongresie Polsko-Kanadyjskim. Był odznaczony szeregiem odznaczeń za wierność

służbę dla Rzeczypospolitej. Zmarł w Ottawie w sędziwym wieku w 1981 r.

Por. Józef Krzywda-Polkowski,

Kustosz zbiorów wawelskich w Kanadzie

Kawaler Orderu Polonia Restituta, 4 kl, Kawaler Krzyża Walecznych

Wiktor Podoski

Dyplomata, ostatni Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzeczypospolitej Polski w Kanadzie, minister rządu polskiego na uchodźstwie, pracownik rządu kanadyjskiego w Department of Labour i członek Canadian Citizenship Council.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-A-2558

Wiktor Podoski, radca przedwojennego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ostatni Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny II Rzeczypospolitej w Ottawie (fot. z lat 30-tych) (NAC)

1895-1960

Wiktor Podoski ur. się w majątku rodzinnym na Wołyniu w 1895 r.. Studia wyższe ukończył w Edynburgu, w Szkocji w dziedzinie ekonomii. W 1925 r. wstąpił do służby dyplomatycznej w odrodzonej Ojczyźnie. W 1939 r. został najpierw Konsulem Generalnym RP w Ottawie, a w 1941 r. został mianowany Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP w Kanadzie. Odegrał decydującą rolę w negocjacjach

między Polską a Kanadą by kilkuset polskich inżynierów i techników wzmocniło kanadyjski przemysł wojenny i szkolnictwo wyższe. Wiktor Podoski również nadzorował opiekę nad skarbami wawelskimi w Kanadzie. W 1944 r. wyjechał do Anglii by powrócić niebawem do Kanady jako ambasador rządu, któremu wkrótce mocarstwa zachodnie cofnęły swe uznanie.

Posł Podoski był kluczową postacią w negocjowaniu przyjęcia wielkiej rzeszy polskich emigrantów wojskowych do Kanady po II wojnie światowej i osobiście nadzorował procesowanie podań. Działał w Polonii ottawskiej i kanadyjskiej. Otrzymał tytuł członka honorowego Stowarzyszenia Inżynierów Polskich w Ottawie, a w 1954 r. wspólnie z Kołem Nr 8 SPK powołał Szkołę Polska w Ottawie, która istnieje po dzień dzisiejszy. Szkoła nosi obecnie jego imię.

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-P-2586-3

Wiktor Podoski i córka Stefana Żeromskiego - Monika na Balu Towarzystwa Amerykańsko-Polskiego w Warszawie 15 I 1938 r. (NAC)

Nie zapomnijmy o tych grobach generalskich i grobach innych wielkich Polaków. Niech na zawsze pozostana pod opieką środowisk polonijnych. Niech pamięć o polskich generałach i o wszystkich innych Polakach spoczywających w ziemi kanadyjskiej nigdy nie zaginie.

NON OMNIS MORIAR – NIE WSZYSTEK UMRE

